

твали въ византийскитѣ владѣния най-вече прѣзъ източния Баяканъ и главнитѣ имъ подвизи се отнасятъ между Одринъ и Сливенско. Едно отъ най-голѣмитѣ печенежки опустошения е било при Тиракъ, който начело 800,000 души минава Дунава въ 1048 г.¹⁾ Тѣ сж се подвизавали до самия Сливенъ въ крѣпостъта Авли, за която ще се говори по-обстойно, когато се срѣщнемъ съ нея при Калояна. Слѣдъ разслабването на печенегитѣ, заедно съ поселването имъ въ разни покрайнини на П-ва и противопоставянето на тѣхъ команско съперничество се зачуватъ вече команскитѣ нашествия отъ 1064 г. (1065), на брой 600,000 д. Слѣдъ голѣми разорения и грабежи въ Тракия, частъ отъ тѣхъ се заселватъ въ Македония, дѣто смѣсени съ печенегитѣ сж давали силна конница срѣщу турцитѣ при Романъ IV. У насъ малко внимание е обърнато къмъ тия масови движения и внушителни поселения. Обаче, съ горнитѣ цифри нашествията на новитѣ „скити“ не се изчерпватъ. Около Силистра и въ Добруджа печенегитѣ имаха свое княжество подъ Татушъ, и систематически сж грабили югоизточна България и Одринско, главно прѣзъ 1074 и 1078 г., за да не забравимъ и върлуването имъ около Пловдивъ прѣзъ 1086 г. По-важната частъ отъ тия интересни нашествия е българското участие и задружностъ съ печенеги и комани срѣщу Византия. Къмъ 1091 г. положението на послѣдната става тѣй критично, че тя, заплашвана отъ тѣхъ на сѣверъ, и отъ турци и селджуци отъ къмъ изтокъ, се принуждава да търси помощъ на западъ. Най-важнитѣ прѣзъ тоя периодъ произшествия за Сливенско сж печенежкитѣ грабежи въ балканскитѣ градове и голѣмия комански походъ прѣзъ Сливенския Балканъ за Одринъ въ 1092 г. (1094)²⁾

à Blakie (България). Споредъ него тѣ били диви, не знаели да съятъ и живѣли въ шатри, като се хранѣли съ млѣко, сирене и мѣсо. Всѣки команинъ ималъ по 10 или 12 коня, отъ които висѣло по една торба въ която и мѣсо: 1. *sakelet pendu au musel là où se viand est.* (р. 52 въ изд. на Count Paul E. D. Riant: *R. de Clari, li estoires de chiaus qui conquist Constantinoble*).

¹⁾ По Иречекъ 80,000; Макушевъ, осланяйки се на даннитѣ на Василевски, въ критиката си за историята на Иречека, поправя нѣкои цифри и дати. Ж. М. Н. Ир. Ц. 196, 197.

²⁾ Подробни данни за печенеги и комани въ п-ва се намиратъ въ хроникитѣ по кръстоноснитѣ походи. Напр. движението на турци,